

10. Шатунов М. Чергові завдання педагогічної освіти / М.Шатунов // Комуністична освіта. – 1931. – № 7-8. – С.148-160

11. Яколенко В. Перший безперервний практикум / В.Яколенко // Рад. освіта. – 1931. – № 3-4. – С.52-56

Автор статті на основі ретроспективного аналізу історико-педагогічних джерел розглядає сутність і зміст формування педагогічної техніки як складової системи професійних компетентностей майбутніх учителів у практичній підготовці, здійснюваної державними педагогічними вузами в 30-40-х роках ХХ ст.

Ключові слова: педагогічне майстерство, професійна компетентність, історичний прогрес, педагогічна техніка, педагогічне мистецтво, педагогічні здібності.

The author of the article on the basis of retrospective analysis of history and pedagogical sources has considered the essence and maintenance of forming of pedagogical technique as by the constituent of the system of professional qualities of future teachers in the practical preparation carried out by home pedagogical institutes in the 30-40th years of higher to the XX item

Key words: pedagogical skills, professional competence, historic advancement, pedagogical technique, pedagogical abilities.

УДК 37.013.42:373.047

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРОФОРІЕНТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Лещук Галина Василівна

м.Тернопіль

Оскільки проблема професійного самовизначення молодого людину набуває особливої актуальності в умовах трансформаційних економічних процесів в українському суспільстві, коли успішний вибір професії є запорукою життєвої самореалізації особистості, то особлива відповідальність за цей вибір покладається на соціального педагога, який, будучи безпосереднім керівником процесу професійного самовизначення, має докласти максимальних зусиль для його оптимізації. Вибір ефективних методів і форм профорієнтаційної діяльності є необхідною умовою вдалого професійного самовизначення. У статті охарактеризовано основні форми і методи профорієнтаційної діяльності соціального педагога в умовах загальноосвітньої школи, подано класифікацію профорієнтаційних методів за різними кваліфікаційними ознаками. Подальшого вивчення в контексті даного дослідження заслуговують інноваційні методики профорієнтаційної роботи.

Ключові слова: профорієнтаційна робота, методи і форми профорієнтаційної діяльності, класифікація методів профорієнтації.

Актуальність теми дослідження. Процес професійного самовизначення школярів тривалий і багатоетапний. Він охоплює весь період навчання у загальноосвітній школі. Тому центральним завданням управління профорієнтаційною роботою у школі є активізація учня в пошуку свого професійного покликання, у розвитку якостей, необхідних для оволодіння професією. Реалізація даного завдання вимагає від усіх членів педагогічного колективу школи, включених у процес профорієнтації, знання різноманітних форм і методів профорієнтаційної роботи з учнями, а також уміння застосовувати їх на практиці. Необхідність оволодіння профорієнтаційними формами і методами роботи з учнями в умовах освітнього процесу обумовлена ще й тим, що вони є способами цілеспрямованого соціально-педагогічного впливу на учня і направлені на розвиток його професійної самосвідомості.

Різним аспектам профорієнтаційної роботи у школі присвячені наукові праці Ю.Гільбуха, В.Єндальцева, М.Захарова, Л.Йовайши, Є.Клімова, Н.Побірченко, В.Сахарова, В.Симоненко, М.Скаткіна, Д.Сметаніна, Е.Фарапонова, Б.Федоришина, С.Чистякової.

Мета статті: охарактеризувати форми і методи профорієнтаційної роботи соціального педагога в умовах загальноосвітньої школи.

Метод у профорієнтації є способом управління процесом формування професійного самовизначення особи школяра через надання певної форми і структури предмету профорієнтаційного впливу відповідно до поставлених цілей.

Не зважаючи на те, що сучасна теорія і практика професійної

орієнтації мають в своєму розпорядженні обширний арсенал форм і методів профорієнтаційного впливу на особу школяра, проблема методів залишається надзвичайно актуальною. Дотепер немає єдиної їх класифікації. Багато в чому це зумовлено тим, що більшість форм і методів, використовуваних у практиці профорієнтаційної роботи з учнями загальноосвітніх шкіл, носять міждисциплінарний характер. Залежно від прийнятого за основу критерію їх групують по-різному. В даний час, однією із загальновизнаних є класифікаційна ознака, пов'язана з джерелом отримання знань, що ефективно впливають на процес розвитку професійної самосвідомості. Згідно даної класифікаційної ознаки методи профорієнтації можна поділити на такі основні групи:

- вербальні (словесні),
- наочні,
- практичні [1].

Словесні методи профорієнтації характеризуються тим, що в них усне або писемне слово є провідним джерелом інформації про світ професій, про особливості і правила вибору професії, про вимоги, що пред'являються професією до людини, про індивідуально-особистісні особливості людей і т.д.

Вербальні методи спрямовані на організацію усного і письмового мовлення. Розрізняють ряд різновидів цього методу, використовуваних у профорієнтаційній роботі: розповідь, бесіда, лекція, консультація, читання спеціальної і популярної літератури про професії, періодичних видань, знайомство з професіографічними та довідково-інформаційними матеріалами.

Наочні методи характеризуються тим, що основним джерелом інформації є ілюстрації, демонстрація слайдів діа-, кіно-, відеофільмів про професії та особливості професійної діяльності людей, використання комп'ютерної техніки для довідково-інформаційного та методичного забезпечення профорієнтаційної діяльності, а також спостереження і екскурсії.

Практичні методи відрізняються тим, що основними джерелами інформації є виконувані самостійно, або під керівництвом педагога види діяльності, що формують відповідні навички та уміння. На думку С.Фукуями, «в процесі професійних проб учень отримує досвід тієї роботи, яку він вибрав, і намагається визначити, чи відповідає характер даної праці його здібностям і умінням» [7, с. 22].

Сукупність усіх профорієнтаційних методів може бути класифікована за ефективністю їх впливу на процес розвитку професійної самосвідомості школярів.

Ієрархія методів профорієнтації, систематизована за принципом їх ефективності, утворює чотири групи:

- 1) базова, або основна;

- 2) допоміжна (додаткова);
- 3) пропедевтична (попередня);
- 4) термінальна [3].

У виділених групах містяться виділені за критерієм отримання інформації словесні, наочні і практичні методи, а також методи психолого-педагогічного розвитку й оцінки професійної самосвідомості.

Базову (основну) групу складають методи, що становлять арсенал найбільш значущих і ефективних способів психолого-педагогічного впливу на учня з метою розвитку його професійної самосвідомості: професійна проба (профперевірка, профви-пробування), професійна підготовка в системі професійної освіти, реалізація профнамірів, оцінка здатності свідомо вибрати професію, оцінка здібності до аналізу професії, довідково-інформаційні групові консультації, формування індивідуальна (групово) профконсультація, масові профорієнтаційні заходи (дні відкритих дверей), вивчення ступеня професійної придатності (відповідність індивідуальних особливостей індивіда вимогам професії), діагностична професійна консультація профорієнтації, професіографія, розвивальна професійна консультація, індивідуальна робота з учнями з питань вибору професії, система підвищення кваліфікації фахівців, розробка і впровадження в освітній і виховний процес педагогічних технологій з розвитку професійної самосвідомості школярів, вивчення і формування соціально і особистісно значущих мотивів вибору професії.

Допоміжна (додаткова) група включає 4 профорієнтаційних методи, які спрямовані на те, щоб забезпечити ефективне функціонування методів, віднесених до першої групи. До них відносяться: уроки ручної й обслуговуючої праці, гуртки технічної та художньої творчості, розвиток і тренування професійно важливих якостей, необхідних для оволодіння вибраною професією, збір і узагальнення матеріалу про потребу регіону в кадрах.

До пропедевтичної (підготовчої) групи відносяться 12 методів профорієнтаційної роботи зі школярами, які в систематизованій елементарній формі втілюють застосування основних і допоміжних методів, віднесених до першої і другої груп. Дана група включає такі методи профорієнтаційної роботи: довідково-інформаційна література і матеріали, професіографічні екскурсії на підприємства та в організації, практика на виробництві, професіографічні зустрічі і виховні години з профорієнтаційної тематики, формування пізнавальних інтересів з метою підготовки до свідомого професійного вибору, організація суспільно корисної продуктивної праці, індивідуальна робота з коректування програми самопідготовки до обраної професії, формування професійного плану, вивчення і моніторинг професійних намірів, профорієнтаційна робота з батьками і педагогами, формування соціально-професійної спрямованості до трудової діяльності оцінка результатів професійного вибору.

Термінальна група складається з двох методів: допрофесійна підготовка в системі міжшкільних навчально-виробничих комбінатів і контроль за працевлаштуванням, які відображають два рівні соціально-професійної адаптації. Перший рівень (допрофесійна підготовка в системі навчально-виробничих комбінатів) пов'язаний з вибором сфери майбутньої професійної діяльності, а другий (контроль за працевлаштуванням) – з реалізацією професійних намірів на практиці.

Особливості та специфіка теоретичних основ професійної орієнтації, її понятійного апарату і завдань накладає особливий відбиток на використання та конкретні форми даних методів в умовах профорієнтаційної роботи зі школярами. Причому слід зазначити, що деякі їх різновиди виникли і були введені в практику саме як методи профорієнтації. До них слід віднести різні форми індивідуальних і групових професійних консультацій, професійні проби, психолого-педагогічні технології розвитку професійної самосвідомості школярів, вивчення ступеня професійної придатності, професіографія тощо.

Виділені таким чином форми і методи охоплюють все коло профорієнтаційних заходів, що враховують індивідуально-психологічні та вікові особливості учнів загальноосвітніх шкіл і направлені на розвиток їх професійного самовизначення. Планування і організація профорієнтаційної роботи профорієнтації зі

школярами має здійснюватися з урахуванням різноманіття наявного арсеналу профорієнтаційних форм і методів [2].

Останніми роками спостерігається відродження інтересу до питань професійного вибору і планування кар'єри. Самовизначення являє собою процес, в якому бере участь сама молода людина, а також фахівці (психологи, соціальні педагоги, профконсультанти), які допомагають їй зробити свій вибір більш усвідомлено та самостійно. Таким чином, допомога полягає в активізації підлітка, що самовизначається, тобто у формуванні у нього готовності бути повноцінним суб'єктом професійного самовизначення.

Активізація припускає також підвищення готовності соціальних педагогів, психологів, профконсультантів працювати з підлітком, який самовизначається, у творчому режимі. Для активізації самовизначення потрібні спеціальні інноваційні методи – методи активізації професійного і особистісного самовизначення [3].

Головна вимога до методів активізації професійного і особистісного самовизначення – їх зрозумілість і доступність для практичного використання. Вони повинні включатися в різноманітні програми профорієнтаційної роботи з підлітками і в різні види професійного консультування.

Оскільки ці методи припускають створення умов для формування творчої позиції фахівців, що допомагають підліткам, які самовизначаються, вони не повинні обмежувати роботу педагогів і психологів жорсткими інструкціями. Навпаки, активізуючі методи припускають значну імпровізацію при їх використанні. Активізуючі методики мають різні рівні складності, оскільки підлітки і фахівці відрізняються різним ступенем готовності до імпровізації. Тому деякі методики (наприклад, карткові профконсультаційні ігри) дозволяють змінювати рівень складності по ходу проведення гри.

Важливою особливістю активізуючих методик є також те, що на їх проведення відводиться певний час. Наприклад, більшість профорієнтаційних ігор із класом і активізуючих опитувальників розраховані на 40-45 хвилин (на урок), карткові і настільні ігри – приблизно на 1,5-2 години роботи в режимі індивідуальної і групової консультації. Деякі групові карткові ігри можуть займати навіть по 2,5-3 години [5; 6].

Характеристика груп методів активізації професійного і особистісного самовизначення

1. Профорієнтаційні ігри з класом.

Профорієнтаційні ігри з класом призначені для роботи з учнями VII-XI класів. За своїм змістом і активізуючими можливостями вони поступаються діловим іграм і психотерапевтичним процедурам, але вони, на відміну від названих процедур, розраховані на реальні умови роботи в школі (обмеженість часом уроку, необхідність роботи з цілим класом і т. п.). При проведенні профорієнтаційних або психологічних курсів подібні ігри можуть бути використані як доповнення до діагностичних процедур, дискусій, індивідуальних консультацій і лекційних форм роботи. Досвід показав, що якщо вони займають приблизно 25-30% від загальної кількості часу, то сприймаються учнями не як розвага, а як природна форма роботи [3].

2. Ігрові профорієнтаційні вправи.

Ігрові профорієнтаційні вправи та мікроситуації зазвичай використовуються в роботі з підгрупою (8-15 чоловік) або з малою групою (6-8 чоловік). Багато ігор засновано на досить ефективній процедурній моделі, коли учасники сідають у коло, як при роботі в психотерапевтичних групах. Тому для проведення подібних занять соціальний педагог має володіти хоча б мінімальним рівнем психотерапевтичної культури (не нав'язувати свою думку, всіляко демонструвати свої підтримку і емпатію учасникам, організовувати їх реальну взаємодію, створювати умови для самовираження всіх учасників групи і т. п.) [3].

3. Активізуючі профорієнтаційні опитувальники.

Активізуючі опитувальники – це своєрідна гра в тести. Важливою умовою їх проведення є розуміння підлітками і соціальним педагогом, що це не справжня профдіагностика, а саме гра.

До активізуючих профконсультаційних опитувальників відноситься система «За і проти». Вона складається із трьох частин:

1) «За і проти-1» призначена для орієнтовного визначення привабливих груп професій (ким хотів би стати підліток);

2) «За і проти-2» служить для орієнтовного визначення бажання підлітка використовувати і розвивати ті або інші свої якості (яким би він хотів бути);

3) «За і проти-3» служить для визначення професійних цінностей даного підлітка (навіщо, заради чого він хоче займатися даною справою). Якщо не вдається використовувати всі три частини опитувальника, кожна частина цілком може виступати як самостійна методика [3].

На основі процедурних ідей методики «За і проти» розроблений активізуючий опитувальник «Перехрестя», за допомогою якого виявляються професійні переваги підлітка і найбільш підходящі для нього засоби праці, після чого на перетині виділених сфер і засобів визначаються конкретні професії. Дана методика дозволяє також виявити в жартівливій формі передбачувані рівні подальшої професійної освіти та різні професійні позиції клієнта (від «ледаря» і «хулігана» до «генія»), після чого вдається вийти на обговорення реалістичності вибраних професій і навіть розглянути інші, реальніші варіанти самовизначення.

Активізуючий опитувальник «Будь готовий!» заснований на самооцінці та служить для орієнтовного визначення готовності клієнта до певних професій. Він дозволяє співвіднести свої можливості з 70 професіями, але в роботі з цілим класом реально вдається розглянути в середньому 5-7 професій для кожного учня [3].

4. Бланкові ігри з класом.

Бланкові ігри з класом організовуються так, щоб соціальний педагог мав можливість грати з кожним окремо і з усіма одночасно. При цьому у гравців є свої ігрові бланки, в яких вони відображають свої ходи і результати. Оскільки в цих іграх моделюються досить складні об'єкти, а сама процедура проводиться в нестандартизованих умовах, то результати також не повинні розглядатися як традиційна професійна діагностика.

У більшості ігор даного типу моделюються деякі особливості підприємницької діяльності з урахуванням специфіки соціально-економічної ситуації, що склалася в країні. Оскільки професії, пов'язані з бізнесом, особливо хвилюють сучасних підлітків, то профконсультант не повинен їх оминути увагою. До методик даної групи можна віднести ігри «Бізнес-ризик-обмін», «Я – компаньйон» і «Купівля-продаж».

5. Схеми аналізу і самоаналізу ситуацій самовизначення.

До особливої групи активізуючих методів відносяться схеми аналізу і самоаналізу ситуацій самовизначення. Сенс їх використання полягає в можливості максимально узагальнено розглянути найбільш складні питання, пов'язані з ухваленням рішення і плануванням перспектив розвитку особи, яка самовизначається. У порівнянні з багатьма іншими формами роботи, схеми дозволяють складне представити в простій і зрозумілій (наочній) формі.

Загальна логіка практичного застосування схем передбачає наступну послідовність дій:

- 1) створення мотиваційної основи розгляду даного питання;
- 2) коротке ознайомлення зі схемою;
- 3) розгляд за допомогою схеми декількох типових завдань-ситуацій (заготовлених наперед);
- 4) використання кожним підлітком схеми для самооцінки власної ситуації.

До схем загальної оцінки ситуацій самовизначення можна віднести:

- «восьмикутник основних чинників вибору професії» (Є. Клімов);
- схему розрізнення зовнішніх і внутрішніх виборів;
- схему альтернативного вибору і побудовані на її основі методики уточнення обраної спеціальності та конкретних учбових закладів.

До методик ціннісно-етичної оцінки ситуацій відносяться:

- схема реалізації людини (за В. Франклом);
- поле ціннісних орієнтацій;
- «етичне перехрестя»;
- схема принципового розрізнення заздрості і відчуття справедливості;

- схема принципового розрізнення стереотипів Трудівника, Ледаря і Нездари в грі «Три долі»;
- схема «розплати і досягнень» та інші [3].

6. Карткові інформаційно-пошукові системи («професьянси»). Карткові ігрові консультаційні методики.

Всі розроблені профконсультаційні карткові методики можна розбити на дві основні групи: інформаційно-пошукові системи (ІПС) та ігрові карткові технології.

У індивідуальних інформаційно-пошукових системах за певними правилами клієнт складає з карток образи своїх профорієнтаційних проблем і підбирає шляхи їх вирішення (методика «Стратегія»), а також образи найпривабливіших професій (методики «Кишеньковий комп'ютер», «Формула», «Хто? Що? Де?»). Оскільки зовні ці методики нагадують розкладання пасьянсів, то їх називають професьянсами (від слів «професія» і «пасьянс»). На відміну від бланкових тестів, головною перевагою карткових технологій є можливість оперативного коректування здійснюваних виборів.

В ігрових карткових системах робиться спроба змоделювати основні етапи людського життя (індивідуальна гра «Людина-Доля-Перешкода»), а також основні етапи професіоналізації людини (групові гра «Кар'єра»). Найважливішим активізуючим прийомом даних методик є спеціально організовувана ігрова суперечка консультованого клієнта з відповідями, написаними на картках, а також певні призи і покарання. В ході такої суперечки консультований підліток (або дорослий) зазвичай сам встановлює (промовляє) зв'язок своїх ігрових можливостей і досягнень гри (наприклад, наскільки за допомогою волі можна уникнути участі в злочинній діяльності, адже зазвичай злочинці – люди вольові і т. п.).

7. Настільні ігрові профорієнтаційні методики.

Настільні карткові ігрові методики, в порівнянні з картковими системами, дозволяють моделювати проблеми особистісного і професійного самовизначення в простіших формах. Тому дані методики діти та їх батьки можуть використовувати самостійно. Також є можливість для багаторазового проведення процедур.

У грі «Або-Або» учасники пересувають свої фішки по ігровому полю, здійснюючи виписані на кожній клітинці ходи, пов'язані з вибором (відмовою) від тих або інших складових професійного, життєвого і особистісного розвитку. По зробленому (у вигляді відібраних карток) виборі в кінці гри визначається, який професійний і життєвий стереотип вдалося реалізувати кожному учасникові [3].

У зв'язку з тим що ці ігри вимагають значного матеріального забезпечення, існує ще більш спрощений варіант гри з використанням звичайних гральних карт (двох повних колод). У грі «Психо-бізнес», що з'явилася таким чином, моделюються деякі етичні моменти. Якщо в звичайних карткових іграх цілі учасників можна назвати «комерційними» (набрати більше очок), то в даній грі підбиття підсумків побудоване таким чином, що всі «нехороші» дії відносно решти гравців (вилучення у них очків, «перехоплення» можливого «прибутку» та ін.) караються, тому часто найбільш вигідною ігровою стратегією виявляється шанобливе відношення до інших.

8. Бланкові профорієнтаційні карткові ігри.

Невелику кількість карток готують самі гравці (по 8-12 карток кожен), а результати ігрової дії відображають у спеціальних бланках. Важливим елементом процедури є не тільки сама гра, але й підготовка до неї, коли кожен школяр, заповнюючи свій набір карток (наприклад, співвідносячи якості людини з різними професіями у грі «Комплімент»), виступає в ролі експерта. Мета даних ігор – ознайомити учасників з різними аспектами самовизначення.

У грі «Комплімент» учні оцінюють один одного, передаючи спеціальні картки з виписаними на них якостями (роблять своєрідні компліменти), а потім за цими ж картками співвідносять себе з тими або іншими професіями (на картках в ході попередньої підготовки вже повинні бути виписані зв'язки якостей з професіями).

Гра «Медоворот» призначена для медико-педагогічного профконсультування. Картки у грі весь час йдуть по колу (звідси її

назва), а учні відбирають картки з найпривабливішими для себе професіями. У ігрових бланках кожен гравець відзначає відповідні зміни в загальному стані свого здоров'я, тобто ніби прогнозує, наскільки відібрані професії його поліпшать або погіршать і в яких саме системах організму (у грі представлені вісім таких систем) відбудуться ці зміни.

9. Ігри-дискусії.

Ці методики використовуються при роботі з класом. До даної групи методик відноситься гра-дискусія «Заробітна плата працівника». Як показує практика, не тільки багато підлітків, але і дорослі не розуміють того, чому представники одних професій отримують велику зарплату, а представники інших професій – невисоку, виконуючи при цьому не менш складну і відповідальну роботу. Дана гра не покликана якось змінити ситуацію, її мета – активізувати роздуми з приводу найважливішого чинника професійного вибору – обґрунтованості зарплати. Адже у професійній діяльності непорозуміння і образи, пов'язані із заробітною платою, можуть стати причиною зміни професії і невдалої кар'єри. Проблема в тому, щоб зробити ці роздуми більш обґрунтованими.

10. Методи ухвалення профконсультаційного рішення.

Для оптимізації взаємин профконсультанта і клієнта, а також

для більшої наочності (і зрозумілості для клієнта здійснюваних сумісних дій) використовується методика під назвою «Схема альтернативного вибору». Профконсультант і клієнт сидять поряд за столом і на загальному бланку фіксують найбільш важливі для даного клієнта чинники вибору. Після цього всі чинники співвідносяться (за критерієм більшої або меншої відповідності, вираженої в умовних балах) з наявними альтернативними варіантами вибору. При остаточному виборі враховується, який з альтернативних варіантів набирає найбільшу кількість балів. І хоча іноді вибір робиться не тільки з урахуванням набраних балів, така процедура, на думку самих клієнтів, допомагає їм краще зрозуміти, чого вони хочуть насправді.

Головне при використанні цієї схеми – постійно запитувати думки консультованих про переважаючий вибір, про ступінь відповідності або невідповідності виділених чинників наявним альтернативам, а також про їх остаточні рішення.

Висновки. Представлені групи методів і конкретні методики за умови використання їх з іншими методами профорієнтації (включаючи і традиційні тести, інформаційно-довідкові і технології) дозволяють поступово сформувати активну позицію школяра по відношенню до свого професійного майбутнього і до життя в цілому.

Література

1. Барановский А.Б. Система методов профессиональной ориентации. Основы профессиональной ориентации: Учебно-методическое пособие / А.Б.Барановский, Г.М.Потапенко, Г.В.Щекин – К.: МЗУУП, 1993. – 164 с.
2. Гуткин М.С. Система работы общеобразовательной школы по профессиональной ориентации учащихся [М.С.Гуткин, А.В.Янковская, Л.И.Смирнова, В.П.Кувшинов]; Под общ. ред. М.С.Гуткина. – Гродно: ГрГУ, 2002. – 188 с.
3. Карасева А.В. Активизирующие методы в профориентационной работе / А.В. Карасева. – Барнаул, 2007. – 116 с.
4. Пряжников Н.С. Профессиональное самоопределение: теория и практика / Николай Сергеевич Пряжников. – М.: Академия, 2008. – 320 с.
5. Пряжников Н.С. Психология труда и человеческого достоинства / Н.С.Пряжников, Е.Ю.Пряжникова. – 4-е изд. – М., 2007. – 480 с.
6. Пряжникова Е.Ю. Профориентация: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е.Ю.Пряжникова, Н.С.Пряжников. – 3-е изд. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 496 с.
7. Фукуяма Ф. Теоретические основы профессиональной ориентации / Френсис.Фукуяма. – М.: МГУ, 1989. – 108 с.

Проблема профессионального самоопределения молодого человека приобретает особую актуальность в условиях трансформационных экономических процессов в украинском обществе, когда успешный выбор профессии является залогом жизненной самореализации личности. Выбор эффективных методов и форм профориентационной деятельности является необходимым условием удачного профессионального самоопределения. В статье охарактеризованы основные формы и методы профориентационной деятельности социального педагога в условиях общеобразовательной школы, представлена классификация профориентационных методов по разным квалификационным признакам. Последующего изучения в контексте данного исследования заслуживают инновационные методики профориентационной работы.

Ключевые слова: профориентация, методы и формы профориентационной деятельности, классификация методов профориентации.

As a problem of professional self-determination of young man acquires the special actuality in the conditions of economic processes of transformations in Ukrainian society, when a successful choice of profession is the mortgage of vital self-realization of personality. A choice of effective methods and forms of vocational activity is the necessary condition of successful professional self-determination. In the article basic forms and methods of vocational orientation of a social pedagogue have been described at general school, classification of methods of vocational orientation has been considered on different qualifying signs. A subsequent study has been deserved by the innovative methods of vocational orientation.

Key words: vocational orientation, methods and forms of vocational orientation, classification of methods of vocational orientation.